

ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ

ИЗВЕШТАЈ О ОЦЕНИ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

-обавезна садржина- свака рубрика мора бити попуњена

(сви подаци уписују се у одговарајућу рубрику, а назив и место рубрике не могу се мењати или изоставити)

| |
|---|
| I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ |
| <p>1. Датум и орган који је именовao комисију: 22. 06. 2018, Универзитет у Новом Саду, Филозофски факултет.</p> <p>2. Састав комисије са назнаком имена и презимена сваког члана, звања, назива уже научне области за коју је изабран у звање, датума избора у звање и назив факултета, установе у којој је члан комисије запослен: др Душан Живковић, ванредни професор за ужу научну област Теоријске књижевне дисциплине и општа књижевност, избор у звање 26. 09. 2016, ФИЛУМ, Крагујевац, председник комисије; др Слободан Владушић, ванредни професор за ужу научну област Српска и јужнословенске књижевности са теоријом књижевности, избор у звање 06. 11. 2014, Филозофски факултет, Нови Сад, члан комисије; др Павле Ботић, ванредни професор за ужу научну област Светска и компаративна књижевност са теоријом књижевности, избор у звање 01. 09. 2017, Филозофски факултет, Нови Сад, ментор и члан комисије.</p> |
| II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ |
| <p>1. Име, име једног родитеља, презиме: Јелена (Стеван) Рабљеновић</p> <p>2. Датум рођења, општина, држава: 01. 10. 1984. Зрењанин, Србија</p> <p>3. Назив факултета, назив студијског програма дипломских академских студија – мастер и стечени стручни назив: Филозофски факултет Универзитета у Новом Саду; Компаративна књижевност са теоријом књижевности; мастер професор књижевности и језика (србиста)</p> <p>4. Година уписа на докторске студије и назив студијског програма докторских студија: 2010/2011. Језик и књижевност, модул књижевност</p> <p>5. Назив факултета, назив магистарске тезе, научна област и датум одбране:</p> <p>6. Научна област из које је стечено академско звање магистра наука:</p> |
| III НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ: „Проблем одрицања у књижевном делу Момчила Настасијевића“ |
| IV ПРЕГЛЕД ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ: |
| <p>Навести кратак садржај са назнаком броја страна, поглавља, слика, шема, графикона и сл. Рад има 470 страна, 7 поглавља, 336 референци.</p> <p>У дисертацији се показује да је проблем одрицања суштински проблем целокупног књижевног опуса Момчила Настасијевића. Иако је литература о овом писцу и његовом делу прилично богата, о проблему о коме је овде реч расправљано је спорадично и неадекватно. Кандидаткиња је, из корпуса од око 700 примера из Настасијевићевог дела, школском анализом издвојила и артикулисала четири типа одрицања: филозофски, религиозни, поетски и животни тип одрицања и показала да је Момчило Настасијевић песник, али и писац уопште, пре свега ове</p> |

проблематике којом се укључује у најактуелније књижевне проблеме свога времена и која га ставља у ред најзначајнијих српских песника XX века.

У Уводу кандидаткиња проблем одрицања (*askesis*) заснива на филозофским основама указујући на његов корен још у предсократовском мишљењу, у филозофијама Платона и Аристотела, али и у каснијим периодима, у грчком и римском стоицизму (Зенон, Клеант, Хрисип, Сенека, Епиктет, Марко Аурелије), као и код скептика (Пирон, Тимон, Секст Емпирик). Такође, указује на чињеницу да одрицање постаје средишњи појам хришћанског веровања, односећи се једнако на одрицање од телесног и духовног. Коначно, у дисертацији је, пре свега, реч о одрицању у уметности, посебно у песништву, а та проблематика позната је од антике (од Аристотела) и присутна до наших дана, како у поетикама појединих правца и школа, тако и у поетикама самосталних песничких пројеката, какав је и дело Момчила Настасијевића.

У првом поглављу, у коме је реч о Настасијевићевим мислима и забелешкама, кандидаткиња – ослањајући се на мишљења аутора као што су, на пример, И. Секулић, М. Егерић, Н. Страјнић, али, разуме се, имајући, пре свега, на уму овај део Настасијевићевог дела, као и цео његов корпус - доводи у везу лапидарност (lat. *Lapidarius*) Настасијевићевог језика и израза са његовом идејом о „речима у камену“, сажетим у најмањи могући оквир, која идеја је присутна и у овим пишчевим жанровима. Али, разуме се, то присуство видљиво је, и на имплицитан и на експлицитан начин, и у његовим есејима. Штавише, кандидаткиња указује на чињеницу да ту, у есејима, Настасијевић не само да ову идеју „лапидарности“, што ће рећи и одрицања - како на језичком, тако и на мисаоном, односно и на поетском нивоу - дакле, не само да ову идеју спроводи у њима, већ су есеји и место на коме писац потпуно самосвесно и, на неколико места, расправља о њој.

Али, разуме се, расправа о идеји одрицања у делу Момчила Настасијевића добија свој пуни смисао у поглављима која следе иза ових. Тако, када је реч о драмама Момчила Настасијевића („Међулушко благо“, „Ђурађ Бранковић“, „Господар- Младенова кћер“, „Код „Вечите славине“ и др.) писац настоји да у потпуности доведе у питање дистинкцију између „радње и казивања лица и самог музичког израза“ (стр. 132) водећи све према једној „центрипеталној сили суштинскога звучања, *de profundis*,(исто) чиме мисао о сажимању свега у његовом делу добија пуни смисао идеје о одрицању. А у поглављу „Проблем одрицања у приповедачкој прози Момчила Настасијевића,“ где се расправља о целокупном пишчевом приповедачком опусу, који је обухваћен двама књигама – „Из тамног вилајета“ и „Хроника моје вароши“ – идеја одрицања креће се у распону од одрицања на изражајно језичком нивоу до одрицања у теолошком и филозофском смислу. Тако се Настасијевићева проза показује као битан рефлекс целокупне пишчеве идеје о одрицању.

Па ипак, средишњи део Настасијевићевог опуса, коме је кандидаткиња заслужено посветила највећу пажњу у својој докторској дисертацији, када је реч о проблематици одрицања, јесте Настасијевићево песништво. У њему, које кандидаткиња разматра, пре свега, као седам лирских кругова (*Јутарње, Вечерње, Бдења, Глухоте, Речи у камену, Магновења, Одјеци*) веома минуциозно распреда се о сваком типу одрицања у сваком циклусу песама и у свакој песми. Оно што се притом показује као дефинитивна и непорецива истина јесте да су неки типови одрицања заступљенији у неким циклусима и песмама, али да њихово присуство увек, на сваком месту и на сваки начин суштински утемељује Настасијевићево певање. Тако, на пример, филозофски тип одрицања, који је иначе најзаступљенији како у Настасијевићевом песништву тако и у целокупном његовом делу, једном се показује у онтолошком, једном у гносеолошком, једном у етичком смислу, али су сви ти смислови увек међусобно кореспондентни, као што су кореспондентни и са другим типовима одрицања у раду, религиозним, поетским и животним, као и ови са њима и сви са свима међусобно. То само говори о томе да је идеја одрицања најдоминантнија идеја у Настасијевићевом делу и да она том делу подарује онај смисао и суштину који га смештају у врхове српског песништва XX века.

У последњем поглављу своје докторске дисертације, кандидаткиња баца још једном критички поглед на оно што је урађено, поново сагледавајући позицију са које се пошло, пут који се прешао и висине до којих се дошло. То сагледавање представља и чин свести о дефинитивном и успешном завршетку.

V ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Полазећи од пажљиво ишчитаног дела Момчила Настасијевића, са једне стране, а са друге озбиљно простудираних литературе о њему, као и опште, посебно филозофске литературе, кандидаткиња је потпуно реално утемељила своју тезу на четири типа одрицања (филозофски, теолошки, поетички и животни тип одрицања) што је доследно, стручно и методолошки, показала и образложила у својој докторској дисертацији. У суштини, цела мисао произилази из једног од начела Аристотелове „Поетике“, које је Филозоф артикулисао у XXVI глави тога списа речју *athrooeron*, сажимање. Наиме, он на темељу тог појма прави разлику између епа и трагедије, која је у далеко већој мери сажетија, те тиме и суштинскија од епа. Али то је постао и општи принцип сваког *poiesis*-а, па тако и *poiesis*-а Момчила Настасијевића. Штавише, може да се каже да нема лапидарнијег или „*athrooernijeg*“ песника у српском песништву од њега.

У целој својој докторској дисертацији кандидаткиња Јелена Рабљеновић је, у суштини, пратила како се на уметнички начин врши *athrooeron*, сажимање у Настасијевићевом делу и то постепено и разложно: од његових мисли и забележака, преко есеја, драма, приповедака до поезије. Кроз цео рад показало се да су неки типови одрицања били у већој, неки у мањој мери заступљени у једним, а неки у другим жанровима. Међутим, сама идеја, како је рад одмицао, добијала је све више на смислу и значају, показујући се у дисертацији као потпуно утемељена и оправдана.

Том утемељењу и оправданости, смислу и значају ове докторске дисертације несумњиво доприносе – а то је овде такође неопходно истаћи – колико велики труд и преданост, толико и завештаност и посвећеност кандидаткиње Момчилу Настасијевићу и његовом делу, те одговарајућој литератури о њему и проблематици којом се бавила, било да је реч о стручној или о научној литератури. Но оно што посебно заокупља пажњу јесте врста кандидаткињине преданости и понирања у сваки стих, сваку песму...Момчила Настасијевића, држећи се основног начела писања самог писца да треба да се спусти до најдубљих дубина у којима се тад сама од себе, као какв драгуљ, појављује суштина. Но оно што посебно заокупља пажњу јесте врста кандидаткињине преданости и понирања у сваки стих, сваку песму...Момчила Настасијевића, држећи се основног начела писања самог писца да треба да се спусти до најдубљих дубина у којима се тад сама од себе, као какв драгуљ, појављује суштина.

Једном речју, докторат Јелене Рабљеновић под називом „Проблем одрицања у делу Момчила Настасијевића“ у целини, као и сваки његов појединачни део, представља потпуно разложен и утемељен рад, оригиналан по својој тематици и проблематици, али и по методолошкој, стручној и научној заснованости, те по прецизности и лепоти изношења ставова и мишљења.

VI СПИСАК НАУЧНИХ И СТРУЧНИХ РАДОВА КОЈИ СУ ОБЈАВЉЕНИ ИЛИ ПРИХВАЋЕНИ ЗА ОБЈАВЉИВАЊЕ НА ОСНОВУ РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА У ОКВИРУ РАДА НА ДОКТОРској ДИСЕРТАЦИЈИ

Таксативно навести називе радова, где и када су објављени. Прво навести најмање један рад објављен или прихваћен за објављивање у часопису са СЦИ листе односно са листе министарства надлежног за науку када су у питању друштвено-хуманистичке науке. У случају радова прихваћених за објављивање, таксативно навести називе радова, где и када ће бити објављени и приложити потврду о томе:

1. Рабљеновић, Ј. (година II, 2017). Момчило Настасијевић и хијероглифи (Фрагмент о одрицању). Јагодина: *Српска академска мисао (Serbian academic thought)*, бр. 3- 4: 219- 228. (Рад је објављен у часопису са СЦИ листе).
2. Станојев (Рабљеновић), Ј. (јесен/зима, 2008). Топос лишћа у песми „Кад Млидија умрети“ Бранка Радичевића. Бачка Паланка: *Сунчаник*, бр. 26/29: 76- 82.
3. Станојев (Рабљеновић), Ј. (2011). „Одреси се“ Disclaim. Нови Сад: *Europa*, бр. 8: 74- 79.
4. Станојев (Рабљеновић), Ј. (03/2011). Мотив одрицања у збирци песама „О гајдама“ Ј. Зивлака. Краљево: *Повеља*, XLI: 100- 114.
5. Станојев (Рабљеновић), Ј. (2012). The Boat motif in the poetry of Miloša Stnjanskog. Нови Сад: *Europa*, бр.10: 81- 86.
6. Станојев (Рабљеновић), Ј. (2012). Мотив птице у песмама „Лем Едим“, Јована Јовановића Змаја и „Гаврана“, Едгара Алана Поа. Нови Сад: *Зборник радова са симпозијума о Јовану Јовановићу Змају*, Друштво књижевника Војводине, 129- 135.

VII ЗАКЉУЧЦИ ОДНОСНО РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Докторска дисертација Јелене (Станојев) Рабљеновић, под насловом „Проблем одрицања у делу Момчила Настасијевића“, заснована је на аристотеловској тези о одрицању која, у суштини, утемељује целу једну западну књижевну традицију, без обзира о којим жанровима је реч, по којој писца у пољу књижевности пут према суштинској речи води преко ћутње. Настасијевићевски *athroteron* најрепрезентативнији је пример те тезе у модерној српској, и не само српској, књижевности, до које мере писац у одрицању може и треба да иде, на нивоу језика и израза, да би његово дело у естетском смислу додирнуло саме врхунце. Резултат те стваралачке праксе јесте цела једна настасијевићевска линија у српској књижевности, а посебно у српском песништву после Другог светског рата, на чијем челу стоји Васко Попа. То доводи и до закључка да је једна од најсуштинскијих рецепција Настасијевићевог дела била рецепција самим стваралачким чином писаца који су уследили после њега. А за једног песника, то је и највише. Али, разуме се, када је реч о резултатима до којих је у својој докторској дисертацији дошла кандидаткиња Јелена (Станојев) Рабљеновић, они су потпуно усклађени и са том мисијом, коју је песник имао у пољу књижевног сачињања, *poiesis*-а.

Кандидаткиња Јелена (Станојев) Рабљеновић своја истраживања у потпуности је ускладила и извела из пишчеве стваралачке праксе, која је сама по себи, у извесном смислу, диктирала и путеве и смисао и резултате истраживања. А они су, несумњиво, велики и значајни.

VIII ОЦЕНА НАЧИНА ПРИКАЗА И ТУМАЧЕЊА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА

Експлицитно навести позитивну или негативну оцену начина приказа и тумачења резултата истраживања.

Докторска дисертације Јелене (Станојев) Рабљеновић заснована је на чврсто утемељеном теоријском моделу, са једне стране, а са друге на целокупном књижевном делу Момчила Настасијевића, које је и проистекло из тога основа и показало се као једно од најзначајнијих остварења српске књижевности XX века. С тим у вези, сама кандидаткињина излагања у потпуности су уравнотежена и усклађена са проблематиком коју износи. Њена размишљања у целисти заснивају се на пишевом корпусу, а изведена су на узорно опримерени начин, систематски и разложно. Као што су њена излагања у потпуности заснована на корпусу Настасијевићевог дела, тако је и литература, научна и стручна коју је користила у својој дисертацији, узорна, адекватна и репрезентативна. Све што је на почетку дисертације најављено, у току рада је у целисти испоштовано и урађено.

IX КОНАЧНА ОЦЕНА ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Експлицитно навести да ли дисертација јесте или није написана у складу са наведеним образложењем, као и да ли она садржи или не садржи све битне елементе. Дати јасне, прецизне и концизне одговоре на 3. и 4. питање:

У својој докторској дисертацији кандидаткиња се у потпуности придржавала образложења које је дала у пријави теме. Приликом израде доктората показало се да су избор теме и проблематике, као и методолошка заснованост на темељу које је све и изведено, били недвосмислено разложни и оправдани.

Докторска дисертација Јелене (Станојев) Рабљеновић рађена је у складу са свим важећим универзитетским прописима и садржи све битне елементе који се односе на цео поступак, од пријаве, израде до одбране дисертације.

Кандидаткиња је на целовит и непобитан начин показала, на примеру целокупног дела Момчила Настасијевића, да је у уметности граница између речи и ћутања готово непостојећа, када је израз тога ћутања и те речи сама суштина.

Резултати истраживања нису доведени ни формалним ни суштинским недостацима у питање.

1. Да ли је дисертација написана у складу са образложењем наведеним у пријави теме
2. Да ли дисертација садржи све битне елементе
3. По чему је дисертација оригиналан допринос науци
4. Недостаци дисертације и њихов утицај на резултат истраживања

X ПРЕДЛОГ:

На основу укупне оцене дисертације, комисија предлаже:

Комисија предлаже да се докторска дисертација Јелене (Станојев) Рабљеновић под насловом „Проблем одрицања у књижевном делу Момчила Настасијевића“ прихвати, а кандидаткињи одобри одбрана.

- да се докторска дисертација прихвати, а кандидату одобри одбрана
- да се докторска дисертација враћа кандидату на дораду (да се допуни односно измени) или
- да се докторска дисертација одбија

ПОТПИСИ ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ

НАПОМЕНА: Члан комисије који не жели да потпише извештај јер се не слаже са мишљењем већине чланова комисије, дужан је да унесе у извештај образложење односно разлоге због којих не жели да потпише извештај.